

Behind

The Scene

เรื่องเล่าจากนักสังคมสงเคราะห์

รุ่งรัตน์ เพิ่มเกียรติขจร

นักสังคมสงเคราะห์ผู้ชำนาญการพิเศษ งานสังคมสงเคราะห์

คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

ไม่เอาแล้ว

เขาบอกว่า “ไม่เอาแล้ว เขาทิ้งแล้ว” ฉันรู้สึกและรู้สึกทุกครั้งที่ได้ยินประโยคนี้ พร้อมกับนึกในใจว่า “เออหนอ นี่คนนะ ไม่ใช่ของเก่า เสื้อผ้ารองเท้าเก่าๆ ที่ไม่ชอบ ไม่ใช่แล้ว ก็ยกให้คนอื่นง่ายๆ แบบนี้”

อนิจจา ทั้งๆ ที่บางคนก่อนเข้าโรงพยาบาลมีครอบครัวมีญาติพี่น้อง พอจะออกจากโรงพยาบาลกลายเป็นคนไม่มีญาติซะแล้ว ไม่มีญาติจริงๆ หรือญาติไม่รับ

คนที่ไม่ใช่ครอบครัวเกินไปนัก ถ้าพบญาติแต่ญาติมีปัญหาในการรับผู้ป่วยไปดูแลที่บ้าน เช่น อาจรู้สึกเป็นภาระ ไม่มีคนดูแล หรือปัญหาอื่นใดก็ตาม นักสังคมสงเคราะห์จะประเมินครอบครัวเพื่อให้ความช่วยเหลือสนับสนุนให้กำลังใจ รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อลดภาระของครอบครัวหรือผู้ดูแล เพื่อให้สามารถรับผู้ป่วยกลับไปได้

หลายครั้งที่พบภรรยาผู้ป่วยแล้ว ภรรยาบอกว่า

“ตอนหนุ่มๆ ไม่เคยดูแลรับผิดชอบครอบครัว กินแต่เหล้า พอป่วยจะให้ดูแล”

หรือบางคนก็บอกว่า

“พอฉันมีลูกก็ทิ้งให้เลี้ยงคนเดียว ไม่เคยส่งเสียหรือติดต่อมาเลย จนเพิ่งมารู้ว่าเข้าโรงพยาบาล แล้วจะให้รับผิดชอบได้ยังไงแยกกันอยู่ตั้งนานแล้ว”

เช่นกรณีผู้ป่วยสูงอายุรายนี้ มีพลเมืองดีนำส่งโรงพยาบาลเนื่องจากลื่นหกล้มศีรษะกระแทก แล้วไม่สามารถให้ข้อมูลและช่วยตนเองได้อีก เบื้องต้นเข้าใจว่าผู้ป่วยพอให้ข้อมูลได้บ้าง พลเมืองดีจึงช่วยติดต่อญาติให้ แต่ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ภรรยาและบุตรมาเยี่ยมผู้ป่วยที่หอผู้ป่วย แต่ปฏิเสธไม่รับกลับ เนื่องจากได้ทิ้งร้างกันไปตั้งแต่บุตรยังเล็กๆ และไม่เคยส่งเสียเลี้ยงดู หลังจากนั้นก็ไม่สามารถติดต่อภรรยาและบุตรได้อีก จึงไม่ทราบว่าก่อนประสบอุบัติเหตุ ผู้ป่วยอาศัยอยู่กับใครที่ไหนบ้าง นักสังคมสงเคราะห์ได้ติดต่อไปยังพี่น้องคนอื่นๆ ของผู้ป่วยตามข้อมูลที่หาได้ แต่ทุกคนที่ติดต่อไปรวมทั้งไปเยี่ยมที่บ้านก็ได้ปฏิเสธว่าไม่ใช่ญาติ และได้ประกาศตามหาญาติทางสื่อต่างๆ แล้วไม่มีใครมาติดต่อ จึงจำเป็นต้องส่งผู้ป่วยเข้าอยู่อาศัยในสถานสงเคราะห์ต่อไป

แต่เป็นความโชคดีของผู้ป่วยรายนี้ ซึ่งน่าจะเป็นผู้โชคดีหนึ่งในหมื่น ในพัน ไม่ใช่ในร้อย เนื่องจากมีญาติที่ไม่ใช่ภรรยาและบุตร แต่เป็นพี่น้องที่อยู่ต่างจังหวัดมารับกลับไปดูแลด้วย หลังจากเข้าอยู่ในสถานสงเคราะห์ได้ไม่ถึงปี

ญาติผู้ป่วยบางคนก็มักจะบ่นกับนักสังคมสงเคราะห์ว่า **“บ้านก็แคบจะอยู่กันเข้าไปยังง”** (แล้วก่อนมาโรงพยาบาลไม่รู้อยู่กันยังงัย พอจะกลับอยู่กันไม่ได้ซะแล้ว) บ้างก็ว่า **“ใครจะดูแลไปทำงานกันหมด”** หรือ **“ดูแลไม่ไหวหรอก”**

ยกตัวอย่างผู้ป่วยรายนี้เป็นผู้ป่วยชายไทยอายุประมาณ 40 เศษ อาชีพเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัย ซึ่งจักรยานยนต์ล้ม ศีรษะกระแทกพื้น ได้รับการกระทบกระเทือนทางสมอง หลังเสร็จกระบวนการรักษา ผู้ป่วยช่วยเหลือตัวเองได้น้อยมาก ต้องได้รับการดูแลที่บ้าน และไม่สามารถกลับไปทำงานได้อีกเลย จากการวินิจฉัยของแพทย์ ผู้ป่วยยังมีโอกาสพัฒนาหากได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง แต่ภรรยาและญาติพี่น้องได้ยกข้ออ้างสารพัดที่จะให้ผู้ป่วยอยู่โรงพยาบาลจนหายเป็นปกติ ผู้ป่วยรับรู้ได้และซึมเศร้ามาก จากการประสานงานทั้งในและนอกโรงพยาบาล เยี่ยมบ้าน ชุมชน เพื่อหาแนวทางช่วยเหลือ ให้คำแนะนำต่างๆ ทำความเข้าใจกับญาติในเรื่องต่างๆ จากทั้งนักสังคมสงเคราะห์และทีมสหวิชาชีพ ในที่สุดผู้ป่วยรายนี้ได้กลับคืนสู่ครอบครัว

การทอดทิ้งผู้ป่วยไว้ในโรงพยาบาล ญาติจะหาสารพัดเหตุผลที่จะยกมาอ้าง ส่วนหนึ่งก็เป็นความจริง บางส่วนก็เป็นข้ออ้างที่ไม่อยากเป็นภาระ

**จะมีบ้างมัยในโลกนี้
คนที่ไม่มีญาติสักคนเลยจริงๆ**

ผู้ป่วยบางรายไม่เคยทำบัตรประชาชนเลยตั้งแต่เกิด เมื่อเจ็บป่วยหรือเกิดอุบัติเหตุแล้ว ผู้ป่วยไม่สามารถให้ข้อมูลได้ ส่งผลให้ตามญาติลำบากมาก และถึงแม้ว่าจะมีบัตรประชาชนก็ไม่ได้แปลว่าจะตามได้เสมอไปเช่นกัน เนื่องจากได้ย้ายถิ่นฐานไปทำงานตามที่ต่างๆ บางรายไม่ได้กลับภูมิลำเนาเดิมเป็นเวลานานจนญาติพี่น้องแตกสาแหรกจนกระทั่งกันไปคนละทาง ขาดการติดต่อกันเป็นเวลานาน จึงไม่สามารถติดต่อกันได้อีกเมื่อถึงเวลาจำเป็น

เมื่อตามญาติไม่ได้แล้ว ก็ถึงระยะสุดท้ายจริงๆ บ้านหลังสุดท้ายที่ผู้ป่วยประเภทนี้จะย้ายไปอยู่หลังจากออกจากโรงพยาบาลก็คือสถานสงเคราะห์ แต่ในความเป็นจริง ความต้องการของผู้ป่วยกับความสามารถในการรองรับของสถานสงเคราะห์นั้นวันจะยิ่งสวนทางกัน จำนวนสถานสงเคราะห์มีน้อยกว่าปริมาณที่ผู้ป่วยจะเข้าอยู่ การส่งผู้ป่วยเข้าสถานสงเคราะห์แต่ละรายจึงไม่ใช่เรื่องง่าย

จากข้อมูลของสถานสงเคราะห์คนพิการและทุพพลภาพ บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา รับเฉพาะผู้ป่วยชายสามารถรับผู้ป่วยได้ 310 คน ขณะเดียวกันก็รับไว้ถึง 320 รายแล้ว คิรวรเข้าสถานสงเคราะห์แห่งนี้อยู่ที่ คิวที่ 300
(ข้อมูล ณ วันที่ 2 ตุลาคม 2556)

สถานสงเคราะห์คนพิการและทุพพลภาพการพระประแดง จ.สมุทรปราการ รับผู้ป่วยทั้งชายและหญิง สามารถรับผู้ป่วยได้ 480 คน ขณะนี้รับไว้เต็มจำนวนแล้ว คิรวรเข้าสถานสงเคราะห์ผู้ป่วยชายอยู่ที่ คิวที่ 130 ผู้ป่วยหญิงคิวที่ 100
(ข้อมูล ณ วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2557)

สถานสงเคราะห์คนพิการและทุพพลภาพการการณย์เวช จ.ชลบุรี รับเฉพาะผู้ป่วยหญิงสามารถรับผู้ป่วยได้ 405 คน คิรวรเข้าสถานสงเคราะห์อยู่ที่คิวที่ร้อยเศษๆ เกือบสองร้อย
(ข้อมูล ณ วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2557)

เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลว่า ส่วนใหญ่ต้องรอผู้ป่วยรายเก่าเสียชีวิตก่อน จึงจะรับใหม่ได้ ผู้ป่วยที่ไม่มีญาติหรือญาติดูแลไม่ไหวจึงเป็นผู้ป่วยค้างวอร์ด ไม่ใช่เพียงแต่โรงพยาบาลรามาธิบดี แต่ยังรวมถึงโรงพยาบาลรัฐแห่งอื่นๆ ด้วยเช่นกัน

อีกๆ แล้วก็ไม่ทราบว่ญาติที่ทิ้งผู้ป่วยไว้ในโรงพยาบาลจะรู้สึกอย่างไร มโนธรรมหายไปไหน ถ้าตัวเองเป็นผู้ที่ถูกทิ้งบ้างจะรู้สึกอย่างไร เมื่อยังมีสติสัมผัสัญญะดีอยู่ ส่วนผู้ที่สมองได้รับการกระทบกระเทือนจนไม่สามารถรับรู้เรื่องใดๆ อีกแล้วก็โชคดีที่ไม่ต้องทราบชะตากรรมของตนเองในตอนท้ายของชีวิต

แนวโน้มผู้ถูกทอดทิ้งในอนาคตจะมีมากขึ้นตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป จำนวนคนเร่ร่อน ผู้สูงอายุ รวมถึงคนโสดที่ไม่มีลูกหลานดูแลหรือไม่พร้อมจะดูแลจะมีมากขึ้น ส่วนหนึ่งเพราะในอนาคตจะเป็นสังคมผู้สูงอายุด้วย

เจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์แห่งหนึ่งเสนอให้โรงพยาบาลทางงบประมาณไปสร้างตึกเล็กๆ ตึกหนึ่งชั้น เพื่อรองรับผู้ป่วยจากโรงพยาบาลเองในพื้นที่ของสถานสงเคราะห์นั้น ก็คิดว่าเป็นทางเลือกหนึ่งในการหาทางออกของปัญหานี้ เมื่อมีกรณีผู้ป่วยถูกทอดทิ้งจะได้ส่งต่อผู้ป่วยได้เร็วขึ้น

นี่จึงเป็นปัญหาใหญ่เรื่องหนึ่งที่มีผลกระทบกับหลายส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการจำหน่ายผู้ป่วยออกจากโรงพยาบาล การรับรู้ปัญหาตั้งแต่แรกและหาทางป้องกัน ช่วยเหลือแต่เนิ่นๆ จะเป็นทางออกที่ดีที่สุดในสถานการณ์ขณะนี้